Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація "Svoboda" 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302 Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036 УНСоюз: (201) 451-2200

РІК XCII Ч. 68. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 11-го КВІТНЯ 1985 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, APRIL 11, 1985 No. 68. VOL. XCII

ДЦ УНР вшанував У. Самчука в його 80-річчя

Торонто (УІБ). — З нагоди завершення 80-річчя одного з найвидатніших сучасних українських письменників, кандидата на Нобелівську нагороду в 1980 році, поета-лавреата Української Могилянсько-Мазепинської Академії Наук та колишнього міністра культури Уряду УНРесубліки, Уласа Самчука, відбулося в Торонто в суботу, 23-го березня ц.р., окреме вшанування ювілята.

В імені Державного Центру УНР і УММАН склав ювілятові найкращі побажання проф. Ярослав Рудницький, від місцевого відділу Об'єднання Прихильників ДЦ УНР вітав У. Самчука Арсен Степанюк, а відтак склала побажання голова Українського Інформаційного Бюра при ДЦ УНР Тетяна Носко-Оборонів.

Грімким „Многая літа" завершено офіційну частину. Опісля відбулося прийняття, влаштоване дружиною письменника, Тетяною. Зворушений виявами пошани до своєї творчости, ювілят згадував деякі події зі сого минулого і натякав на прикрий стан свого здоров'я (артрит в ногах), який не дозволяє йому виходити з дому та брати участь в імпрезах українського життя в Торонто чи в Канаді взагалі.

Наприкінці він заявив свою готовість підтримати кандидатуру Василя Стуса на літературну Нобелівську нагороду в 1986 році. При цій нагоді передано ювілятові найновіші видання Українського Інформаційного Бюра „ДЦ УНР в екзилі між 1920 і 1940 роками" з ювілейною дедикацією автора М. Лівицького, про „Навколосвітні подорожі" Я. Рудницького, та дві нові брошури св. п. Євгена Оборонова „Про українську державність" та про українську участь в Олімпіядах.

На Холмщині добувають вугілля

Торонто. (С. Ґ.). — У місячному ілюстрованому журналі „Ронка" ч. 10 з 1984 року, який виходить у Варшаві, Польща, інформується, що на холмсько-підляському пограниччі, на північний захід від Холму, вже 10 років польські вуглекопи добувають кам'яне вугілля.

Геологи устійнили, що цей новий басейн, т.зв. Люблинський, починається в околиці містечка Радзинь Підляський, тягнеться скоса у південносхідньому напрямі, на захід від Холму та Грубешова і у Грубешівщині чи на польсько-совєтському кордоні лучиться із Львівсько-Волинським.

Дослідники уважають, що біля 2020 року половина шахт Шлеського басейну з причини браку вугілля можуть бути нечинні, а тоді люблинські їх заступлять.

Тепер там вже працюють шахти в селах Богданка, Стефануф і Циців, які є розташовані біля 35 км. на північний захід від Холму, власне на українському прикордонні з 1930-их років. Статистики виказують, що є тенденції дальшої розбудови.

Виходить, що обидва ці басейни треба б перейменувати на Львівсько-Підляський басейн.

Помер секретар 247-го Відділу УНС М. Маєр

Вилмингтон, Дел. — У вівторок, 9-го квітня ц.р., після тяжкої і довгої недуги тут відійшов у вічність на 75-му році життя Михайло Маєр, який понад 35 років сповняв обов'язки секретаря 247-го Відділу УНСоюзу Братства св. Івана Хрестителя у Вилмингтоні.

Парастас за Покійного був відслужений в четвер, 11-го квітня, у погребельному заведенні МекКрей, при 3924 Конкорд Пайк, а похоронні відправи будуть відслужені у п'ятницю, 12-го квітня, о год. 9-ій вранці в УПЦеркві свв. апп. Петра і Павла при 1406 Філядельфія Пайк у Вилмингтоні.

Покійний Михайло Маєр народився в 1910 році у Вилмингтоні, де від молодих літ був активним у громадській праці, належав до Ліги Православної Молоді, а також до місцевої парафіяльної Управи УПЦеркви. До Українського Народного Союзу вступив, маючи 20 років життя, належав до Управи Відділу, а згодом був обраний секретарем. На цьому пості залишився до останніх днів життя. Покійний був учасником кількох союзових конвенцій; свою секретарську працю виконував чесно й віддано.

Св. п. М. Маєр залишив у смутку сина Йосифа, невістку Керол, внучку Лісу, двох сестер Катерину і Юлію та брата Миколу.

В Ню Йорку діти виводитимуть гагілки

У неділю, 14-го квітня ц.р., після Служби Божої (дванадцятка), як і кожного року на Великдень, учні школи св. Юра в Ню Йорку виводитимуть гагілки на 7-ій вулиці перед церквою під керівництвом Дарії Ґензи і Сестри Габріелі, ЧСВВ. На фото вгорі — гагілки біля церкви св. Юра в одному з минулих років.

Завершується підготовка конференції в Иллинойському університеті

Урбана, Ілл. — У днях від 4-го до 8-го червня ц.р., тут в Иллинойському університеті відбудеться п'ятиденна конференція під загальною темою „Україна у Другій світовій війні", яку організує Українська Науково-Дослідна Програма при тому ж університеті і спонзорують її разом з університетом українські інституції та меценати української науки.

Наради конференції відбуватимуться в рамках Східноевропейської дослідної лябораторії, що буде тривати продовж місяців червня й липня. Наукову ділянку конференції підготовляє Програмова комісія, у склад якої входять професори: Степан Горак (Східньо-Иллинойський університет), Тарас Гунчак (Ратґерс університет), Орест Субтельний (Йорк університет), Едвард Вайнот (Фльоридський університет) і Дмитро Штогрин (Иллинойський університет)

Під тематичним оглядом наради конференції будуть поділені на 20 сесій з такими передбаченими темами: Совєтська окупація Західньої України та її наслідки; Нацистська адміністрація України та її відношення до українського й неукраїнського населення; Українські адміністраційні й допомогові центри; Національні меншини в Україні та їхнє відношення до українців; Український визвольний рух та совєтська й німецька реакція супроти нього; Українська Повстанська Армія в боротьбі проти обох окупантів України; Українці в чужих збройних силах; Відношення Української Католицької і Православної Церков супроти окупантів України; Совєтська евакуація українських наукових інституцій та їхня діяльність поза межами України; Розвиток і стан шкільництва під німецькою окупацією; Діяльність літературно-мистецьких українських кіл під час війни; Контроля економічного розвитку України окупаційними силами; Українська молодь на примусовій праці в Німеччині; Українці в совєтських і нацистських тюрмах і концентраційних таборах; Життя й діяльність української еміграції під час війни; Українські легальні й підпільні видання під час війни; Проблема т.зв. коляборації та політичної орієнтації у Другій світовій війні; Людські й культурні втрати України у війні; Спомини й особисті спостереження і підсумки нарад конференції.

Офіційними мовами конференції являються англійська й українська. Досі надіслано 48 тем доповідей — 31 в англійській та 17 в українській мовах, — що їх надіслали доповідачі з ЗСА, Канади, Австрії, Західньої Німеччини, Польщі, Франції та Швеції.

Особи, які цікавляться питаннями найновішої доби історії України й бажають взяти участь у конференції, повинні звертатись у скорому часі до Української Науково-Дослідної Програми на адресу: Ukrainian Research Program at the University of Illinois, 1208 W. California Ave., Urbana, Ill. 61801.

Інформують про нове навчання про голокост

Ню Йорк (В. Барагура). — Поруч напастливих, забарвлених антиукраїнством статтей Лярс-Еріка Нелсона в газеті „Дейлі Нюз", за неділю 31-го березня ц.р. появилася перша ластівка, яка провіщає позитивно зрівнований погляд на т.зв. „жидівський голокост".

Під заголовком „Лекція голокосту" автор Стюарт Ейн написав репортаж із експериментального односеместрового курсу, який відбувся на тему голокосту що в вересні минулого року в середній школі Джан Бравн Гай Скул у Флашінґу, Н. Й. За словами речника адміністрації цієї школи, спонукою влаштувати такий курс була обставина, що учнями школи є діти 65 різних національностей, а „всі вони наставлені нетолерантно".

З доручення школи курс провела вчителька англійської мови Пирль Марковіц. Ціллю, яку вона собі поставила, було „показати учням що голокост не є виключно жидівським зазнанням, але стосувався багатьох інших народів". Вона підкреслила, що „жертвою голокосту стало не лише 6 мільйонів жидів, але й 5 мільйонів членів інших народів та окремих груп, чи осіб — слов'ян, циганів, ментально хворих, фізично упосліджених, гомосексуалістів". Таким твердженням вона „не хотіла применшити трагедії жидівства, але намагалася вияснити, що голокост мав куди ширший обсяг".

Успіх цього експериментального курсу на тему нової правильної інтерпретації голокосту здобув собі таку популярність в школі, що треба було встановити список чергування бажаючих взяти участь у наступних цього роду курсах. Цей „вибраний, софістикований курс — за словами голови англійського департаменту Джоен Клайн — „вимагає деякого ступеня зрілости, начитання та посідання здібности робити інтелектуальну аналізу". Тому учасниками його можуть бути учні четвертого року й учні третього року другого семестрів. На ділі, це гуманістичний курс для студентів, які вивчають історію, філософію, психологію, соціологію, економіку на рівні, який перевищує інші курси згаданих предметів. Учасники цього курсу навчилися, що переслідування не обмежувалося тільки до жидів".

Такий курс — на думку Дж. Клайн — є вказаний у різнонаціональних школах, як наприклад, її школа в якій навчається 3,100 молоді з 65 країн із 47 розговірними мовами, при чому діти жидівського походження становлять тільки 2,8 відсотка.

Директорка школи Петриша Кобеттс сказала одверто, що мала сумніви щодо доцільности такого курсу. Вона побоювалася, що курс не зацікавить молодь. Але успіх курсу „зелектризував його організаторів і виконавців. Показалося, що молодь має зрозуміння для стражань інших народів. Це був чи не найкращий курс у нашій школі".

На підставі цих стверджень, варто б подбати, щоб замість пропаґування поміж шкільною дітворою людоненависництва та національного еґоїзму, який неслушно привласнює голокост виключно одному народові, такі освідомні курси відбувалися по всіх школах на терені ЗСА.

ПРЕЗИДЕНТ РЕҐЕН ХОЧЕ ВСТАНОВИТИ ТОЧНУ ПРОГРАМУ РОЗМОВ З ҐОРБАЧОВИМ

Санта Барбара, Каліф. — Речник президента Роналда Реґена, Доналд Ріґен, подав до відома що Президент буде вимагати точного устійнення початкових праць і програми майбутніх розмов з Міхаїлом Ґорбачовим.

З подання цих передумов можна винести враження, що тепер Білий Дім вже не спішиться так до скорих розмов з новим совєтським лідером і що Президент не думає про устійнення дати розмови тільки для того, щоб вона відбулася.

„Ми уважаємо", — сказав речник Білого Дому Д. Ріґен, — „що це було б великим розчаруванням для цілого світу, коли б ці два політичні провідники зійшлися і нічого тим не осягнули".

Тим часом спікер Палати Репрезентантів Томас О'Нілл, що перебував останні дні на відвідинах у ССCP, вернувся вже до ЗСА і привіз зі собою особистого листа М. Ґорбачова до Президента, у відповідь на листа, якого він передав від Р. Реґена совєтському лідерові. Це вже другий лист Р. Реґена до Ґорбачова, бо перший передав віцепрезидент Джордж Буш, перебуваючи в Москві на похоронах Константина Черненка.

Після того першого листа співробітники Білого Дому давали до пізнання, що Президентові дуже залежить на скорому побаченні нового провідника совєтського режиму, незалежно від теми їхніх розмов.

Від того часу ситуація вже змінилася і тепер недвозначно американські урядові чинники говорять про те, що передумовою будь-яких переговорів є точне означення теми та точне устійнення програми.

В АМЕРИЦІ

СЕНАТ ЗСА Є ГОТОВИЙ ратифікувати конвенцію в справі ґеноциду. Як відомо, понад 36 років Сенат дебатував та зволікав з ратифікацією міжнародної конвенції про геноцид, тобто, народовбивство. Цю конвенцію приготовано як наслідок масового винищення жидів нацистським урядом Німеччини перед і під час Другої світової війни. Сенатська Комісія закордонних зв'язків має голосувати в цій справі 23-го квітня ц.р. Президент Реґен переконує Республіканську партію, щоб вона поголовно піддержала цю справу. В минулому власне Республіканська партія бльокувала ратифікацію.

В НЕДІЛЮ, 7-ГО КВІТНЯ ц.р., понад 5,000 молоді вчинили заворушення, грабіж та публічний заколот у Філядельфії. Поліція арештувала понад 20 осіб, закидаючи їм грабунки та нищення крамниць і інших будинків. Мейор Філядельфії В. Вілсон Ґуд заявив, що поліція досі не могла розслідити причини тих заворушень, хоч, на його думку, такі публічні заворушення звичайно постають там, де згуртовується багато людей.

ДЕПАРТАМЕНТ ПРАЦІ повідомляє, що в минулому місяці тисячі нових зайнять були на ринку праці, але число безробітних далі лишається 7,3 відсотка тому, що число робітників в Америці є дуже велике. Офіційна статистика виказує, що 107,1 мільйона американців працює, але 8,4 мільйона далі не мають праці, що є предметом затурбовання стейтових і федеральних властей.

АДМІНІСТРАЦІЯ СОЦІЯЛЬНОГО забезпечення, всупереч перевіркам і доганам на її адресу, все ще висилає чеки мертвим людям. У минулому році вислано таких чеків на суму 11,8 мільйонів доляра. Під час досліджування цієї справи виявилося, що адміністрації соціяльного забезпечення потребує пересічно п'ять місяців, щоб припинити висилку чеків, вже після того, як її повідомлено про їхні помилки.

ГРУПА ЕКОНОМІСТІВ журналу „Ю.С. Нюз енд Ворлд Ріпорт" подала, що американська економіка вступила в десяте чвертьріччя в доброму стані і буде продовжувати розвиватися протягом 1985 і, можливо, 1986 років. Проте, можна сподіватися деякого сповільнення в кожному чвертьріччі до осени. На протязі 1985 року економіка розвинеться темпом приблизно на 3.4 відсотка менше, ніж у двох минулих роках: у 1983 році — 3.7 відсотка, а в 1984 — 6.8 відсотка, але більше ніж у роках 1979-1982, коли фактично майже не було економічного росту. Найбільші перепони у розвитку — дефіцит у федеральному бюджеті і в торгівлі з іншими країнами та стійкий доляр на міжнародному ринку — не відіб'ються на великих підприємствах.

СОТНІ ВИСНАЖЕНИХ пожежників, які вже третій день змагаються з вогнем у Північній Каролайні, риють велетенську канаву, щоб зупинити пожежу, що знищила в вже 27 домів і підприємств та 90,000 акрів лісів. Працю пожежників утрудняють сильні вітри, які переносять вогонь з одної до іншої місцевости, і тому не передбачається повного зліквідування пожежі цього тижня в південно-східній частині цього стейту.

АДМІНІСТРАЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА Роналда Реґена схвалила 8-го квітня плян зменшення кількости державних посад на 80,000 протягом наступних трьох років. Заходи ці будуть вжиті в межах пошукування шляхів для зменшення дефіцтиту державного бюджету, крім того, будуть заморожені державні платні на один рік. Доналд Дівайн, шеф Бюра керівництва персоналом, заявив, що завдяки цьому державний уряд звузиться до розміру 20-их і 30-их років.

КОНҐРЕС ПЕРЕГЛЯДАЄ програму для перевірки видатків державної медичної допомоги — медікер, і у зв'язку з цим відкине 14 відсотків виплат шпиталям, головним чином тому, що перебування у шпиталях, частогусто зовсім непотрібне для пацієнтів, продовжувалося. Д-р Джордж Поллак, віцепрезидент і медичний директор Фундації медицини, науки та освіти в стейті Ню Йорк, фінансованої урядом, яка займається досліджуванням і надуживанням медікером, заявив, що фундація, переглянувши справу 24,000 пацієнтів, половину з них у Ню Йорку, побачила, що у багатьох випадках лікарі в історії хвороби не подавали періоду, який даний пацієнт мусить перебувати у шпиталі. Для прикладу, не буде оплачувати медікер перебування в шпиталі після операції, якщо воно триватиме довше, ніж звичайно після даної операції потрібно. Такі і багато інших випадків буде усунено з програми медікер. Шпиталі протестують проти цього, називаючи цю програму „медичною катастрофою" для них.

ЗСА ВІДКИНУЛИ ПРОПОЗИЦІЮ М. ҐОРБАЧОВА

Москва. — В інтерв'ю газеті „Правда" з понеділка 8-го квітня, яке було прочитане на совєтській телевізії в неділю, 7-го квітня, генеральний секретар ЦК КПСС Міхаїл Ґорбачов сказав, що він згідний зустрітися з президентом ЗСА Роналдом Реґеном і що Совєтський Союз припинить розміщення в Европі ракет середнього засягу. Він закликав ЗСА наслідувати приклад Совєтського Союзу і припинити розміщення американських ракет в Европі. М. Ґорбачов закликав також зупинити дослідження, випробування і розміщення космічної зброї

В неділю, 7-го квітня, Білий Дім відкинув пропозицію Ґорбачова. На думку більшости політичних експертів, пропозиція Ґорбачова є не що інше, як черговий пропаґандивний крок Москви, метою якого є розколоти єдність західніх союзників.

Совєтський Союз розгортає тепер у Західній Европі пропаґандивну „антиракетну" кампанію, подібну до тої, яка була організована вліті 1983 року і спрямована на те, щоб викликати протести „проґресивної громадськости" проти рішення ЗСА почати розміщення ракет Першінґ-2. Антиамериканські виступи затихли зразу ж після того, як совєтський винищувач збив 1-го вересня 1983 року пасажирський літак Південної Кореї. ЗСА почали тоді розміщувати ракети і на знак протесту совєтська делеґація залишила Женеву, де відбувалися американсько-совєтські переговори в справі роззброєння.

У лютому ц. р. делеґація СССР повернулася за стіл переговорів, але не тому, що американці припинили розміщення ракет, а для того, щоб добитися від ЗСА припинення досліджень в ділянці космічної оборони.

Ще до того, як ЗСА приступили в листопаді 1983 року до розміщення в Західній Европі ракет типу Першінґ-2, президент Реґен неодноразово заявляв, що ЗСА готові зачекати з розміщенням ракет, якщо Совєтський Союз демонтує ракети типу СС—20, націлені на столиці і промислові центри західньоевропейських країн. Але Москва продовжувала збільшувати ракетну потуґу і нині, як сказано в недільній заяві Білого Дому, зберігає перевагу в пропорції 10:1.

Згідно з даними Уряду ЗСА, кількість встановлених ракет СС—20 досягло 414. Кожна з них має три ядерні боєголовки. ЗСА розмістили досі 54 ракети Першінґ-2 і 48 крилатих ракет. Як заявив речник Білого Дому, пропозиція Ґорбачова „нічого не варта". Стабільности не можна досягнути збереженням переваги однієї зі сторін, — сказано в заяві Білого Дому.

Як повідомило пресове агентство ЮПІ з Москви, СССР відгукнувся на відповідь Білого Дому заявою ТАСС, в якій звинувачує ЗСА в „безвідповідальній і небезпечній політиці" і в тому, що „Вашінґтон не зацікавлений в мирі".

Прем'єр-міністер Великобританії Марґарет Тачер, яка перебувала саме тоді з візитою в Сінґапурі, сказали, що Совєтський Союз має колосальну перевагу і тому ця пропозиція Ґорбачова не може бути прийнята.

М. Тачер відкинула також пропозицію Ґорбачова припинити дослідження в ділянці створення системи космічної оборони. „Совєтський Союз має протисателітні системи, яких нема в жадній країні світу. Тому дуже важливо, щоб ЗСА продовжали дослідження", — сказала Тачер.

У понеділок, 8-го квітня, представник голляндського міністерства закордонних справ підтвердив, що Голляндія розмітить, як і плянувалося, 48 американських крилатих ракет.

„Багато з того, що сказав Ґорбачов, ми вже чули давніше", — сказав журналістам речник Білого Дому Леррі Спікс.

В СВІТІ

У ФРАНЦУЗЬКОМУ ТИЖНЕВИКУ „Пуен" надрукована стаття про те, що на протязі восьми років, від 1976 до 1983 року, КҐБ перехоплював телетайпні послання між амбасадою Франції в Москві і французьким міністерством закордонних справ у Парижі. „Пуен" помістив фотографію телексу, післаного з Москви високопоставленим працівником посольства, в якому сказано, що під час ремонту посольських телетайпів у них знайшли передавач. Подібний передавач, пише журнал, був знайдений і в іншому телетайпі, встановленому в амбасаді в Москві. На думку журналу „Пуен", саме ці „знахідки" змусили президента Франсуа Міттерана в квітні 1983 року „випросити" з Франції 47 совєтських „дипломатів".

ЯК ПОВІДОМЛЯЄ БЮРО вивчення народонаселення, в 1983 році народжуваність у світі впала з 29 до 27 народжень на кожну тисячу населення. В основному це викликано обмеженням народжуваності в Китаї, де на 1,000 чоловік народжуються в середньому 19 дітей. Ще два роки тому ця цифра становила 23. В опублікованому повідомленні сказано, що в даний час у світі проживає 4,8 більйона осіб.

З ПЕКІНУ ДО МОСКВИ приїхав заступник міністра закордонних справ Китаю для переведення нової серії переговорів щодо нормалізації китайсько-совєтських відносин і скорочення кількости совєтських військ на кордоні з Китаєм. Нині на 3,600-милевому кордоні між СССР і Китаєм Совєтський Союз тримає 52 дивізії і сотні ядерних ракет. З китайської сторони на кордоні перебуває 66 дивізій, а також біля 2,000 літаків.

В МОСКВІ КҐБ заарештувало 48-річного письменника і журналіста Льва Тімофєєва. Його статті на протязі кількох років розповсюджувалися через самвидав у Совєтському Союзі. Недавно в ЗСА вийшла книга Л. Тімофєєва „Технологія чорного ринку або селянське мистецтво голодувати".

АНГЛІЙСЬКЕ МІНІСТЕРСТВО торгівлі наклало заборону на продаж СССР спеціяльних печей, які використовуються для виробництва термостійких матеріялів, які застосовуються при виготовленні боєголовок для ракет. Печі повинні були бути продані Совєтському Союзові компанією, що знаходиться в Ґлезґо. Міністерство торгівлі повідомило, що воно керувалося мотивами національної безпеки.

У КОСТА РІЦІ був заарештований один з головних у світі контрабандистів наркотиків Рафаель Каро Кінтеро, якого вважають організатором викрадення і вбивства Енріке Камарени Салязара, агента американської служби боротьби з наркотиками. Міністерство юстиції Мехіко звернулося до уряду Коста Ріки з просьбою передати злочинця в руки мехіканських властей. У п'ятницю, 5-го квітня, Кінтеро та п'ять осіб, заарештованих разом з ним, під посиленою охороною були депортовані до Мехіко.

КОРЕСПОНДЕНТ АНГЛІЙСЬКОЇ газети „Сандей Таймс" повідомив, що, згідно з даними міжнародної поліції, за 1981-83 роки перше місце щодо кількости вбивств пропорційно до населення серед 12 столиць світу і великих міст займає Амстердам, столиця Голляндії. Друге місце „завоював" Лос Анджелес, третє — Ню Йорк, четверте — Чикаґо. Столиця Франції Париж вийшла на п'яте місце, хоч до 1983 року вважалася одним з найбезпечніших міст світу. Останнє місце серед 12-ох міст займає японська столиця Токіо.

ПРЕМ'ЄР-МІНІСТЕР ЯПОНІЇ Ясуґіро Накасоне, намагаючись поліпшити торговельні відносини між Японією і ЗСА, звернувся до кабінету міністрів з просьбою поширити імпорт американських товарів, включаючи обладнання для сателітів. Я. Накасоне також просив міністрів розробити програму збільшення імпорту виробів американської лісової промисловости. Накасоне зустрічає опозицію щодо своїх плянів торговельних відносин із ЗСА навіть у своїй правлячій Ліберально-демократичній партії. Члени цієї партії вважають, що Накасоне не бере до уваги думок інших керівників партії.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members: $7.50 — 6 months, $15.00 — 1 year. Change of address - $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Друга Куба під боком Америки

Президент Реґен багато разів прилюдно заявляв, що це просто обов'язок Америки не допустити, щоб під її боком, у Центральній Америці, постала „друга Куба". Але насправді, по суті свого характеру, політики і своєї ролі Нікараґуа вже стала „другою Кубою". Ствердив це недавно сам президент Реґен, коли у своїй промові до поверх сотні осіб з господарського світу Центральної Америки прибулих до Вашінґтону, різко таврував „сандіністський" режим в Нікараґуа, зробивши з неї „слухняну маріонетку Совєтського Союзу і Куби". Реґен особливо критикував кацети в Нікараґуа за зразком совєтських „ҐУЛаґів" і методу насильного переселювання своїх громадян відповідно до даної політичної ситуації у різних частинах країни. Він, Реґен, за іменем назвав тут Україну, Камбоджу, В'єтнам, Афганістан, Анґолю, Кубу й Естонію, — всі ті країни, де запанував підтримуваний Москвою комунізм або де просто насаджено комунізм шляхом його експорту, інфільтрації, покористувавшись збройною силою або обманом. Реґен по імені назвав міністра внутрішніх справ в Нікараґуа, Томаса Борхе, який навчився такої методи у Москві та насичує Нікараґуа совєтськими „дорадниками", кубинськими військовиками та терористами з Палестинської Визвольної Організації. І Реґен знову повторив, що Нікараґуа загрожує вітальним інтересам З'єднаних Стейтів і тому запропонував допомогу повстанцям в сумі 14 мільйонів дол., переговори поміж урядом і повстанцями та вільні вибори.

Президент Реґен займається у своїх прилюдних виступах чи на пресових конференціях військово-політичною загрозою від „другої Куби". Але яскравий жмут світла на внутрішні відносини у Нікараґуа кидає надзвичайно цікава стаття п.з. „Розчарування щодо Нікараґуа" в „Рідерс Дайджесті" за березень 1985 року, отож опис відносин дуже актуальний. Режим, що його створив Сандіністський Національний Фронт Визволення, виявив за шість років свого панування докладно всі ті „таланти", які характеристичні для всіх комуністичних режимів: комуністи просто фахівці у перетворюванні вчорашньої заможньої країни в країну, де панує півголод і де порожні крамниці. Автор цієї статті в „Рідерс Дайджесті" Роберт Лейкен, колись звеличник сандіністів, був уже сім разів у Нікараґуа і за кожним разом знаходив ситуацію гіршою, як була за його попереднього перебування. З крамниць зникли найпримітивніші речі, потрібні автохтонам, як риж фасоля, жарівки, туалетовий папір, молоко, мило. Монопольні державні засоби інформації повні брехень і люди їм уже не вірять. Розпаношилось хабарництво, всевладним паном є тайна поліція. Автор оповідає характеристичний для тамошніх відносин епізод, як-то на одному вічі (ходити на віча мусить обов'язково кожний службовик і робітник, бо за неприсутність відтягається гроші із заробіткової платні) партійний пропаґандист хвалив існуючу ситуацію, звалюючи всі недостачі на „американських імперіялістів". Але, — казав він, — це ворожа пропаґанда твердить, що в країні нема харчів, бо ось за 5 кордоб (місцева валюта) можна дістати 5 фунтів фасолі. „Команданте — крикнув хтось з присутніх — ось тут 10 кордоб — купіть мені один фунт фасолі". На другий день того смільчака арештували.

Роберт Лейкен їздив до Нікараґуа сім разів і його приймали, як дорогого закордонного гостя, його запрошували до ресторанів із усіми вибагливими харчами, де гістьми бували тільки партійні вельможі. Але тепер, як та його стаття появилася друком спершу в журналі „Ню Ріпаблік", відкіля передрукував її „Рідерс Дайджест", ледве чи він відважиться ще поїхати туди. Він „розчарувався" у сандіністському русі і режимі, але, на жаль, ця „друга Куба" постала і існує завдяки сліпоті Орґанізації американських держав і сліпоті та м'якости супроти комунізму ліберальних членів американського Конґресу. Ці американські ліберали все наполягають, щоб проблему комуністичної загрози в Центральній Америці мирно поладнала так звана Група Контадора — Мехіко, Панама, Кольомбія і Венесуеля. Покликаний до життя Реґеном окремий Комітет під головуванням Генрі Кіссінджера їздив по країнах Центральної Америки і рекомендував піднести економічний стан всіх країн Центральної Америки, як ніби панацею на тамошній жалюгідний стан. Але такі делікатні заходи і поради не зупинять совєтського експорту революції на терен західної гемісфери. Не розв'яже проблеми і „тиха дипломатія" державного секретаря Джорджа Шулца. Щойно тоді, коли насичена совєтською зброєю Нікараґуа перетягне струну у власних провокаціях супроти сусідів, — стане руба конечність зліквідувати той боляк тими самими методами, що їх вживає червона Москва, творець і протектор „другої Куби".

М. Плятковський

НАДІЇ САТЕЛІТІВ

У понеділок, 25-го березня, розпочався тринадцятий конґрес мадярської комуністичної партії. З різних висловлювань мадярської преси та заяв комуністичних лідерів Угорщини можна зробити висновок, що мадярські комуністичні лідери зв'язують певні надії з новим „босом" на Кремлі, Ґорбачовим, а саме, що цей останній не буде противитися реформістичній політиці Мадярщини в господарській ділянці. Деякі відгуки на прихід до влади Ґорбачова в інших сателітних державах вказують на те, що ці держави також надіються за ери Ґорбачова одержати більшу свободу у своїй внутрішній політиці.

Становище сателітних держав — хоч вони в зовнішній політиці і мілітарно цілком підпорядковані Москві — таки значно відрізняється від того режиму, який існує в т. зв. „суверенних" республіках, приналежних до СССР. Україна, Білорусь та інші „республіки", що входять у склад СССР, ніколи не мали свого власного війська, не мали своїх дипломатичних представників закордоном (за винятком дуже короткого часу для України в 20-их роках і лише в кількох державах), не мали в своїх столицях амбасад чи посольств чужоземних держав і не мали власних грошей і т.д., і т. д. За винятком короткого періоду т. зв. українізації НЕПу з деякими культурними чи господарськими „вільностями", які обдурили деяких українських комуністів, Україна була і є цілковито підпорядкована московському центрові, в ній панує господарський визиск на користь Москви, а замість „українізації" лютує русифікація. Отже, нічим неприхована колонізальна система.

Сателітні держави мають своє військо, дипломатичні стосунки з чужоземними державами, свої валюти, а в школах кожного ступеня виклади провадяться рідною мовою кожної з держав. Те саме торкається преси, театрів, видавництв тощо. Правда, все має відбуватися під еґідою офіційного комуністичного режиму, але були і є деякі відхилення від нього. Кожна з сателітних держав по-своєму використовувала скупі можливості до своєї внутрішньої самобутности. Мадярщина робила і хоче робити це далі насамперед в господарській ділянці. Румунія майже не належить мілітарно до Варшавського Пакту і дозволяє собі на досить великі відхилення від Варшавського Бльоку у зовнішній політиці. В Польщі і далі діє, хоч з відомими труднощами, підпільна „Солідарність". Здається найбільше підпорядковані Москві Болгарія і Чехо-Словаччина після своєї невдалої „весни".

Правда, сателітні держави теж відчувають і будуть далі відчувати визиск Москви в господарській ділянці. Найбільше в знаки дається торгівля з СССР: сателіти мусять продавати свої товари за маловартісного совєтського рубля. Тепер вони не можуть одержувати потрібної їм кількости совєтської нафти, продукція якої раптово зменшилася в СССР. Натомість торгівля із Заходом далеко корисніша: вона дає далеко ліпшу валюту за експорт, а при імпорті використовується кредити держав Заходу. Хоч цих кредитів часто не можуть оплачувати (відома справа із західніми кредитами для Польщі), але західні банки і держави поводяться в таких випадках дуже „ліберально".

Можна твердити, що комуністичні проводи в сателітних державах були б задоволені, якби Ґорбачов дав їм більше свободи у різних ділянках державного і господарського життя. На це є дві причини: Поперше, польські, мадярські тощо комуністи таки є поляками, мадярами і т.д., а не зросійщеними малоросами: комуністичний лідер Мадярщини Кадар напевно виголошував промови на конґресі своєї партії мадярською мовою, а не російською, як це робить „наш" Щербицький, що оце недавно промовляв по-російському на з'їзді комуністичної партії України. Подруге, всякі концесії збоку Москви дають комуністам сателітних держав арґументи супроти власної опозиції. Ярузельський напевно був би дуже задоволений, якби міг показати прихильникам „Солідарности", що Москва не так дуже натискає на Польщу.

Якщо деякі познаки після приходу до влади Ґорбачова не зрадять, то хіба справді сателітні держави матимуть хоч позірне, але все таки більш чи менш справжнє поширення їхніх прав і можливостей, насамперед супроти зовнішнього світу. Це можна припускати ще й тому, що можливо, як це дехто вже твердить, Ґорбачов буде здійснювати деякі реформи і всередині Совєтського Союзу. В господарській ділянці це має бути децентралізація щодо різних індустрійних підприємств, отже більша автономія в управлінні окремих підприємств, а може і деякі полегші для колгоспів.

Чи принесе ера Ґорбачова якісь полегші для України? Тяжко це припустити: навіть позірних полегш годі сподіватися. Бо ж якщо наступлять якісь зміни в колгоспах або будуть дані більші права окремим індустрійним підприємствам, то що з цього скористають українці, якщо командувати будуть там і далі настановлені Москвою „чіновнікі"?! А в ділянці культурній і національній напевно не буде жадних істотних змін: русифікація паноішиться далі і колоніяльна система буде процвітати. А тому дехто з наших українських політиків, які вже віддавна надіються на „покращання умов життя" в підсовєтській Україні, не повинні піддаватися жадним ілюзіям.

Пам'яті Незаступного

У 10-ту річницю св. п. проф. д-ра Василя Стецюка

У вівторок, 9-го квітня цього 1985 року, сповнилося десять років з того дня, в якому проф. д-р Василь Стецюк, один з видатніших наших науковців, педагогів та суспільно-громадських діячів, вийшов зі свого дому в Джерзі Сиі до недалекої зупинки підземної залізниці на Джорнал Сквер, щоб нею — як і кожного дня — заїхати до своїх щоденних зайнять професора клясичних предметів у католицькому університеті Ситон Голл в Савт Оренджі, Н. Дж. Але судилося інакше. Не дійшов ще проф. д-р Василь Стецюк до зупинки залізниці, коли серце його перестало битися і чергова подорож нашого Професора вже була останньою на вічний спочинок на цвинтарі св. Андрія в Бавнд Бруку, Н. Дж.

Життєвий шлях св. п. проф. д-ра Василя Стецюка подібний до життя багатьох з його покоління. Народився 1910 року в селі Гниличкн в Західній Україні, студії клясичних наук відбув у Львівському університеті і після їх закінчення довгі роки учителював у дівочій гімназії Сестер Василіянок у Львові, аж прийшли бурхливі часи Другої світової війни та в ній Великий Ісход багатьох на Захід перед наступом червоних московських народовбивців.

На скитанні в Західній Европі почався — як і для багатьох — другий етап змагань проф. д-ра Василя Стецюка за те, що є передумовою збереження і продовжування культурного і творчого існування нації: розвиток науки й едукація нових поколінь. Проф. д-р В. Стецюк дав у цей розвиток свій у багатьох відношеннях рідкісний вклад, як дійсний член і довголітній секретар Головної Ради На-

(Закінчення на стор. 4)

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Теодор Терен-Юськів

Концерт Марти Кокольської в УІА

З індивідуальними мистецькими виступами піяністів стоїть у нас справа дещо краще. Час від часу можна почути їхні речиталі. Зате зі співацькими сольовими концертами зовсім — негаразд. Співаків-солістів можна почути тільки на громадських академіях чи інших збірних імпрезах. Сольових концертів так як і немає тепер. А це ж не ознака нашого культурного розвою і поступу. Пригадаймо тільки 50-, 60- і ще 70-ті роки по приїзді нашої третьої, повоєнної еміґрації до ЗСА.

Уже тоді сходили зі сцени такі знаменитості, як М. Голинський і М. Сокіл, а тут починалась ціла низка нових сольових концертів. Автор цих рядків, мабуть започаткував оті виступи солістів, даючи вже 1950 року свій самостійний концерт у Ню Йорку. О. Руснак з Мюнхену, Евгенія Зарицька і Міро Старицький-Скала з Парижу приїхали зі своїми виступами (тут згадую тільки про важливіші), І. Мацюк з Відня (концерт у Дітройті тільки), Галина Андреадіс з Арґентини, О. Лепкова і А. Добрянський з Ню Йорку, Рената Бабак з України, а так само й інші пробували власних сил і щастя в розбудові української культури. Та по 70-их роках усе принишкло. Аж з Польщі мусів приїхати бас Володимир Денисенко (1981), щоб пригадати знову, що існують концерти співаків для культурного вияву музичного життя.

По нещодавному, зовсім сприємливому дебюті молодого Степана Шкафаровського відбувся оце тепер рідкісний виступ з власним концертом оперової співачки, сопрано Марти Кокольської-Мусійчук, 3-го березня ц.р. в Українському Інституті Америки. А публіки... зовсім обмаль. Для кого ж співати? Адже вклад праці в такий концерт — колосальний. Хто не співає, ніколи не потрапить зрозуміти цього. Звичайно тут все знайдеться ота банальна відповідь: „Та я її чув на Академії". А власне тому, що Кокольська своїм співом додає цінности громадським святам, публіка просто має обов'язок прийти на її концерт. Далі співачка виконувала ряд пісень нюйоркського композитора Ігоря Соневицького. Все ж таки воно цікаво. Скільки ж у нас у ЗСА є музикотворців? Поети чи малярі ще знайдуться, але композитори — це вимерлий світ.

Навіть сама програма концерту, при блискучому фортепіяновому супроводі Томи Гринькова, не була задовга. Перша бо частина складалась стильово із шістьох пісень Соневицького. З приходом великопосних днів, добре було вислухати його мелодійну, без вишуканости пісню „Страдальна мати". Патріотична пісня до слів Пачовського „Розділи нас" — це одна з кращих пісень Соневицького, що дуже близько стоїть до народнопісенного мелосу. Як то частенько буває, піяніст чи скрипаль перед концертом утне чи звихне палець, а співак — простудиться. Оце найбільш небажане недомагання мусіло прискіпатись і до нашої співачки. І воно було помітне від перших її тонів. Однак треба подивляти співачку з якою завзятістю, скупченістю і успіхом вона зуміла перебороти симптоми

(Закінчення на стор. 4)

Володимир Сушко

НОВИЙ ТВІР О. СТЕПАНА ПАПА

Отець Степан Пап вже відомий українській спільноті з огляду на видану в 1983 році, накладом Митрополії УКЦ в ЗСА, цікаву і унікальну працю про „Початки християнства на Закарпатті", в якій він, на підставі наукових і архівних дослідів, кинув на 222-ох сторінках нове світло на початки українського християнства не лише на Закарпатті, але і в цілій Русі-Україні.

І ще не минув один рік, а о. Степан Пап обдарував нас новою своєю працею. Цим разом це невелика об'ємом книжка, бо всього 17 сторін величини 11 на 8 інчів дрібного друку. Вона називається „Драма життя Олександра Духновича", це праця про великого будителя українського народу Срібної Землі, о. Олександра Духновича, який уродився жив і працював на Закарпатті в 1803-1865 роках. Автор видав її друком в Пряшеві 1984 року. В книжці немає поданого, чиїм накладом і в якому тиражі вона вийшла.

Написати цю драму життя, — каже автор у післяслові до неї, — я вважав за свій довг, свій національний обов'язок перед нашим народом". О. Пап писав цю драму літом 1983 року, лікуючись у Бардіївському курорті, сидячи, — як каже, — не лавочці, а коліно було йому столом. Нею хотів він, — як він дальше каже, – задокументувати правду і дійсність такою як вона була в тому часі коли жив і працював Олександер Духнович... „Пишу правду, виключно правду, хоч би вона для декого була й неприємна"... Тому автор і назвав цю свою драму „історичною драмою". Історичною не тому, що історичною постттю є Олександер Духнович, але тому, що крім Духновича і всі інші постаті, які в тій драмі виступають і все, що вони говорять і діють, є теж історичним. Усе це є взяте, — каже автор, — з їхніх писань, листів, товарів, що їх вони лишили по собі, а дальше з тогочасних газет і інших джерел, включно до скорописного запису в мадярському парляменті протестів і вигуків з того часу шовіністично наставлених мадярів, якими вони були зареаґували на виступ закарпатського посла Адольфа Добрянського, коли цей вніс на форумі того парляменту вимогу дати українському населенню Закарпаття школи в його рідній мові і окремішню адміністрацію.

Зміст драми життя Олександра Духновича навіяний великою любов'ю і посвятою до свого бідного народу. Вже на початку Картини І автор немов приготовляє читача на це, про що він буде говорити в дальших діях: ...„Слухайте епопею про драму великого життя..., він вступив в народне життя русинів..., підняв свій голос на захист громадських, соціяльних і національних прав гнобленого українського народу Закарпаття..., заохочували його не слава, не ...вигідне життя, а любов до народу, прагнення йому допомогти..., він наш народний будитель, що... поставився на чоло проти гнобителів народу"...

В історії Закарпаття о. Олександер Духнович записаний як церковний історик, поет і письменник. Він — автор пісні „Я був, є і буду Русин", що її карпатські українці співали як гимн при різних громадських нагодах аж до 1938 року. Але в першій мірі Олександер Духнович — це великий громадсько-освітній діяч, який, живучи в злиднях і голоді, всеціло посвятився для пробудження свого бідного, темного народу, щоб цей навчився читати і писати і так нарешті став своїм паном на своїй землі, а не трясся перед тими, що його закріпачують.

У 26-ти картинах автор з чуттям веде читача почерез життя і діяльність Олександра Духновича. У зв'язку з тією його діяльністю, автор знайомить читача теж з багатьома іншими, може сьогодні вже і мало загальновідомими громадськими постатями тодішнього Закарпаття, як брати Адольф і о. Віктор Добрянські, єпископи — патріоти Йосиф Гаганець, Григорій Тарковнч і Василь Попович, Василь Гаджеґа, Олександер Павлович, Шолтис, Лучкай, і багато інших. Всі вони сьогодні, — як він каже, — „ростуть в наших очах і ми ними можемо гордитись".

Крім отих добрих постатей, автор не поминає згадати неґативних осіб — як світських, так і священиків, які були зрадили нарід ради особистих користей і допомагали мадярам його винародовлювати.

Ідучи з автором через етапи життя і праці О. Духновича, читач мимоволі витворює собі ясний образ того, яке невідрадне було життя нашого народу під мадярами і як він з другої сторони поволі пробуджувався і зростав у своїй національній свідомості завдяки своїм будителям, як Духнович і інші всупереч усім старанням мадярів і їхніх прислужників дальше його держати в темноті.

Умілим завершенням того національного процесу дозрівання є остання 27-ма картина, дію якої автор переносить на десятиліття після смерти Олександра Духновича в часи після Першої світової війни. Хоча Закарпаття опинилося під Прагою, Мадярщина, однак, дальше вела аґенду за його прилучення до Мадярщини. З дипломатичних до-

(Закінчення на стор. 4)

Б. Скорупська

А СВІТ МОВЧАВ І МОВЧИТЬ...

(Місце, події і люди — автентичні)

Село Новогригоріівка на Таврійщині — тепер Запоріжжя — простяглося на сім кілометрів довжини і чотири ширини. Воно дослівно потопало в абрикосових та вишневих садах. Навколо, як далеко сягає око, степ. До найближчих сіл було не менше десяти кілометрів. Вся ця земля належала новогригоіівцями. Попри село проходив славний Чумацький Шлях, а зі сходу від Азовського моря, заходив лиман. За селом була висока козацька могила, а далі глибокий яр. Невідомо, коли село заснувалося, але через своє географічне положення протягом багатьох століть воно було свідком нашої слави і наших поразок. Та працьовиті селяни, маючи багато родючої землі, завжди вміли відбудуватися і були дуже заможні. Ще перед Першою світовою війною у селі була гарна церква, лікарня, церковно-приходська школа, дві чотирикласні школи, гімназії і кілька крамниць. Якщо б зібрати все лихо разом, що його пережило село протягом кількох століть, то воно блідне супроти того лиха, що його пережили новогригоріівці у першій половині XX століття, століття величезного поступу в науці й технології. Разом з геніями науки, це століття породило і геніяльних виродків: Сталіна, Єжова, Берію, Кагановича і їм подібних.

Невідомо, скільки поколінь Онопченків проживало у цьому селі. У двадцятих роках цього століття їх було багато. Дід Онопченко мав 200 десятин родючої землі. Любив її — пальцями грудки розтирав, щоб родючіша була. Важко працював сам і дітей привчав до праці. Жінка виховувала дітей і сама вела все хатнє господарство. Бракувало робочих рук і тому дітей одружували в дуже молодому віці. Син Федот мав заледве 17 років, як його оженили. Батько дав йому наділ землі, хутір і Федот з дружиною Марфою, не жаліючи рук, взялися до праці на власному господарстві. Родина швидко побільшувалася і за кілька років вони мали шестеро власних дітей та ще прийняли за свою сирітку Дуню. Діти підростали і раділо батьківське серце — скоро буде поміч.

Прийшла і минула революція. Наступив 1929 рік. Федотові Онопченкові приліпили ярлик „куркуля — клясового ворога народу" і заслали, як і багато інших, до Вологди. Всю землю, хату і все, що було в ній, совєтська влада конфіскувала, а жінку з малолітніми дітьми вивезли за село і поскидали в яр. Кільканадцять родин із села зазнали такої саме долі.

Марфа, ще зовсім молода жінка, була в розпачі. Чим годуватиме діток? Де покладе їх спати?

Треба знати, що селянам було суворо заборонено давати будь-яку допомогу родинам „ворогів народу". Але світ не без добрих людей і один господар дозволив Марфі з дітьми поселитися у курнику. І Марфа дякувала Богові, що діти мали бодай стріху курника над головою, але якже прогодувати семеро дітей?

Коло села було глинище і Марфа копала глину, місила її босими ногами. Цю глину вона продавала, а як була нагода, то сама білила людям хати. Це був її єдиний заробіток і діти, хоч у великих злиднях, все таки були разом з матір'ю.

Прийшов 1932 рік. Кожен рятувався від голодної смерти, як міг, і нікому не була потрібна глина — єдине джерело життя для Марфи і її дітей. Діти були гарні, слухняні і дружні. Вони порозлазилися, хто куди. Жебрали, збирали, що могли в полі, полювали на хом'яків та горобців. „Полювання" на хом'яка виглядало так: на полі треба було знайти їхню нору. Туди наливали води і гризун, рятуючися від повені, вилазив наверх, і відразу потрапляв у заздалегідь приготовану пастку. Куди складнішою була процедура „полювання" на горобців для таких малих та ще й голодних дітей. Треба було для примани крихт хліба чи зерна, а тому, що хліба не було, то мусіла знайти якогось зерна. Зерно сипали на землю і накривали ночвами. З одного боку ночви підпирали патичком, до якого був прив'язаний довгий шнурок. „Мисливець", тримаючи в руці шнур, ховався за ріг будинку чи за дерево. Як тільки горобці з'являлися під ночвами і починали клювати зерно, треба негайно шарпнути шнурок і накрити їх ночвами. Тоді мати їх парила, скубла і варила юшку, як і з хом'яків. Хом'яки були звичайно жирні, а горобці худі, аж сині. Очевидно, цих „делікатесів" не вистачало щоб наїстися і треба було шукати інших засобів.

Найстарший десятилітній Володя, з опухлим від голоду животиком, помандрував за село до залізничного перестанку. Часом переїжджаючі щось їстивного кидали дітям з потягів. У буді сидів залізничний службовець, а недалеко від нього паслася корова. Володя попрямував до корови, підліз під неї і, взявши у рот дійку, почав ссати молоко. Тепле молоко життям вливалося у його зголоднілє маленьке тільце. Як угледів службовець, що хлопчик ссе корову, то мерщій прибіг, відірвав дитину від корови, і почав його із скаженою люттю бити. Володя втратив притомність. Кілька людей, що були поблизу, байдуже дивилися на побиття дитини, але не обороняли. Голодні люди підсвідомо консервують енерґію і їхні змисли притуплені. Все ж таки вони повідомили Марфу про те, що сталося. Володю перенесли додому на курник і там він не прийшовши до свідомости, помер. Без емоцій, без священика і без труни поховали малого мученика.

Два молодші брати, восьмилітній Павлусь і шестилітній Анатолій пішли вдвох шукати якоїсь їжі. Вони дуже любили один одного і завжди були разом. Вони дійшли до

(Закінчення на стор. 4)

До 10-річчя смерти д-ра Т. Лапичака

Другого квітня ц. р. сповнилося десять років з дня смерти д-ра Томи Лапичака доброго лікаря, публіциста та визначного громадсько-політичного діяча. Перед тим, як бодай коротко згадати про багатогранну працю і діяльність цієї незвичайно працьовитої людини, коротко подамо його життєвий та творчий шлях.

З інформацій, які зібрав архівар УЛТПА д-р Павло Пундій, довідуємося, що д-р Лапичак народився 17-го жовтня 1914 року в Нижанковичах, біля Перемишля. Його батько мав кравецьку майстерню, в якій працював довгі години, щоб утримувати свою родину та дати дітям добру освіту. Мати працювала в хаті й коло хати та любовно піклувалася дітьми.

Ще малим хлопцем Тома виявив непересічні здібності в науці, закінчивши народну школу в Нижанковичах, а українську гімназію в Перемишлі в 1932 році. Після матури хотів поступити на вищі студії журналістики в Варшаві, але поляки його туди не прийняли, знаючи, що він належав до свідомих і активних українців. Тому пізніше він вирішив поступити на студії медицини в Кракові, куди він був прийнятий, хоч за студії змушений був платити сам, даючи приватні лекції. Крім студій медицини, відвідував також кляси фізичного виховання. Під час студій належав до Української Студентської Громади, якої в свій час був також головою.

Після одержання лікарського диплому д-р Лапичак практикував в університетських клініках у Кракові, звідки в травні 1939 року польська поліція без всяких обвинувачень та навіть без повідомлення його батьків засилає його до тяжкої і темної в'язниці в Корці на Волині, де він сидів з іншими українськими патріотами аж до розвалу Польщі. Коли 17-го вересня 1939 року большевики перейшли кордон Польщі, польська в'язнична охорона втекла, залишаючи в'язнів замкненими у в'язничних підвалах. Визволили їх — в тому числі і д-ра Лапичака, — хлопці-волиняки, які розбили замки в'язниці, випускаючи всіх на волю.

З приходом нової влади д-р Лапичак на якийсь час повернувся до батьківської хати в Нижанковичах, але не надовго, бо він знав, що московська окупаційна влада не пренесе нічого доброго для українського народу. Тому він незабаром „нелегально" перейшов німецько-совєтський кордон, опинившись в т. зв. Генеральному Губернаторстві аж до часу вибуху совєтсько-німецької війни, працюючи лікарем у туберкульозній клініці в Криниці. 1941 року він став спочатку членом, а пізніше провідником Крайової Екзекутиви ОУН(м), а після втечі большевиків з Західньої України повернувся до Львова, де, крім праці в шпиталі Каси хворих, відкрив також лікарську приватну практику при вул. Земялковській.

Д-р Тома Лапичак

Працюючи у Львові, д-р Лапичак в ті роки німецької окупації часто навідувався до всім відомої Народної Лічниці, де як студент-практикант коротко працював також автор цих рядків. Як на свій вік, д-р Лапичак, пригадую, виглядав тоді, як „лялька", дуже молоденьким, струнким, завжди рухливим, і тому скорше був був подібний до артиста чи, як на американські обставини, на репрезентанта солідної фірми, ніж на лікаря. І тоді вже під час однієї з перших балачок з ним мені стало зрозуміло, що, крім питань, пов'язаних з його лікарською професією, його в ще більшій мірі цікавили питання української національно-визвольної боротьби, причини нашої бездержавности і т. д. Він просто жив і горів проблемами сучасного і минулого нашої батьківщини.

Але українська самостійницько-патріотична діяльність д-ра Лапичака все більше почала „муляти" очі німецькому окупантові, запеклому ворогові українського народу. І тому вже в грудні 1942 року гестапо заарештувало Лапичака, спочатку запроторивши його до в'язниці Лонцького у Львові, а потім вивезло його аж до Берліну, де в бункері при Прінц Альбертштрасе його знову допитували так, як багатьох інших українських націоналістів (наприклад, Степана Бандеру). Нарешті гестапівські бандити запроторили його аж до концентраційного табору в Саксенгавзені, де він просидів півтора року. І тільки наприкінці 1944 року, коли Третій райх Гітлера почав тріщати по всіх швах, Лапичак був звільнений з кацету.

Опинившись у Відні, він працював і спеціялізувався в дерматології в проф. Фукса при університетській клініці. Після війни замешкав в таборі для біженців Карльсфельд (або як жартівливо називали той табір „Карльфельдська Республіка"), а в листопаді 1945 року одружився з Аріядною Котко (дочкою відомого українського диригента Дмитра Котка).

Заробляючи на хліб насущний як таборовий лікар д-р Лапичак в тамтешніх таборових умовах одночасно якось знаходив час займатися активною громадсько-політичною діяльністю. Він був провідником „екзекутиви" ОУН на Німеччину референтом проводу ОУН, редактором на високому рівні редаґованого журналу „Орлик" в Берхтесгадені, активним членом Українського Лікарського Товариства в Німеччині, засновником друкарні ОУН в Бад Райхенгалі 1946 року та інших, одночасно при цьому написавши чимало статтей як на професійно-медичні, так і на суспільно-політичні теми.

Переселившись на американську землю і, таким чином, назавжди розпрощавшись із скитальщиною, Лапичак ще з більшим ентузіязмом поринув у суспільно-громадську та публіцистичну діяльність. Тут його обирають на „крайового провідника" ОУН, як також він став активним членом таких організацій, як Державного Відродження України, Спортового товариства „Леви", членом Українського Пласту. Від 1950 до 1955 року був редактором журналу „Самостійна Україна", засновником і першим головою Українського Мистецького Т-ва в Чикаґо, а від 1956 року — співосновником незалежного тижневика „Українське Життя", а згодом його головним редактором. Ще рік перед тим, в 1955 році з ідеологічних та деяких інших принципових міркувань д-р Лапичак виступив з ОУН(м), конфлікт з якою в нього назрівав вже довгий час. Але це ще далеко не повний перелік праці цієї невтомної людини.

Від 1959 року д-р Лапичак був членом редакційної колеґії журналу, а від 1962 до 1966 — редактором „Лікарського Вісника", єдиного лікарського журналу в світі українською мовою, як також членом видавництва „Ключі" та меценатом „Листів до приятелів". Як він давав собі раду, одночасно займаючись активною лікарською практикою, яка сама по собі залишає дуже мало часу на щось інше, це вже було його власним „секретом". Деяку відповідь на це можна знайти в такому випадку. Одного разу, гостюючи в Чикаго в Григорія Каряки (вже не живе, автор відомої праці-спогаду про Колиму, яка свого часу була друкована в „Свободі"), я довідався від нього про такий факт. Коли Каряка був прийшов із своєю черговою візитою до д-ра Лапичака, той запросивши його до свого кабінету, одночасно вибачився і попрохав його почекати 10-15 хвилин. Чому — зрозуміло: він, Лапичак, конче мусів вже тепер закінчити коректу чергового числа газети „Українське Життя", аби газета вийшла на час. Про подібні випадки я чув також від інших осіб, які його ближче знали.

Ще 1958 року з нагоди II-го наукового лікарського з'їзду Лапичак був зредаґував „Лікарський Альманах" (116 ст.), де було поміщено біографічні нариси про українських лікарів в Чикаго із старої еміґрації. А від 1960 року з нагоди 10-ліття УЛТПА він очолював редакційну комісію для збирання відповідних матеріялів для видання „Лікарського Альманаху". До того монументального видання він зібрав і відредаґував багато цінних матеріялів, але, на жаль, через непорозуміння в комісії той альманах і до цього часу не побачив світу. В тому також році разом з вже покійним д-ром М. Шлемкевичем він заснував Український Публіцистично-Науковий Інститут, який видав низку праць англійською та українською мовами.

Найвидатнішою публіцистичною працею д-ра Т. Лапичака є праця, яку він видав окремою книжкою ще в 1962 році п. н. „Український націоналізм — критика і оборона". „Це, — як пише д-р М. Шлемкевич у вступній статті, — збірка есеїв, пройнята патосом ревізіонізму, незгасної рушійної сили духу і життя: патосом особливо притаманним для нашої доби епохальних осягів та зламів, які ставлять перед людством щораз нові й щораз тяжчі проблеми".

Ця праця була свого роду підсумком публіцистичної діяльности Томи Лапичака за перше півстоліття його невтомного й буревійно-трудолюбивого життя.

Але, як кажуть, той ніколи не робить помилок, хто нічого не робить, і д-р Лапичак також не був вийнятком з цього загального правила. Не всі можуть погоджуватися з його поглядами чи висновками, проте ніхто не може заперечувати, що він у своїх публіцистичних працях, як доречно зазначив д-р П. Пундій, подав не тільки багато здорових і влучних завваг, логічних аналітичних висновків та припущень але також завжди шукав істини обдуманими, чесними та відвертими шляхами.

Правдою є також, що д-р Лапичак не був аж дуже добрий „пророк". Наприклад, у його статті „Чому такий песимізм?" („Українське Життя", 29 серпня 1964 року) він пише: „Ми маємо сподіватися, що наступних 20 років будуть приносити не посилення, але звільнення національного тиску в Україні, а тим самим і створення нагод та можливостей українському народові реставрувати свої захитані позиції та відродити свої вартости..."

І ось, вже минуло лапичакових „пророчих" 20 років і тому дуже шкода, що він не дожив до наших днів і не побачив, як в дійсності „звільняєтся національний тиск в Україні" і „реставруються" там захитані позиції українців та „відроджуються їхні вартости..."

Та незалежно від цього, д-р Тома Лапичак, безумовно, був видатною постаттю не тільки в українській лікарській організації, але також, як український патріот, інтелектуаліст, публіцист і визначний громадсько-політичний діяч. Як довідуємося, в своїй післясмертній спадщині він залишив багато цінних ще не друкованих праць в тому числі таких як „Нова візія всесвіту", „Про страх і терор", „Одиниця і суспільність" та інші. Чи дочекаються вони будь-коли побачити світ? І якщо дочекаються то чи ще знайдеться тоді на еміґрації бодай кілька сот людей, які не тільки ще в достатній мірі володітимуть українською мовою, але які також забажають придбати ці праці?

Д-р Юл. Мовчан

Відійшов у вічність А. Мудрик

У суботу, 23-го березня 1985 року, громада Озон Парку, Н. Й., відпровадила на вічний спочинок одного з взірцевих парохіян церкви Св. Покрова в Озон Парку Андрія Мудрика. По довгій і тяжкій недузі відійшов він у вічність, залишивши горем прибиту родину — дружину Марію, дочку Дарію і сина Богдана. Невблагана смерть не дала Покійному змоги подбати про закінчення виховання малолітніх дітей.

Андрій був прикладним громадянином, батьком та мужем, діяльним у всіх українських установах та жертвеним на громадські цілі, а дітей виховав в українськім дусі і в любові до своєї Церкви і свого народу. Тож не диво, що на обох Панахидах так чисельно взяли участь люди, щоб віддати молитовну пошану його світлій пам'яті.

На Панахаді прощали Покійного Роман Крупка від Патріярхального Товариства, Михайло Білейчук від ООЧСУ. Похоронено св. п. Андрія Мудрика на католицькому цвинтарі Св. Духа в Гамтенбурзі, Н. Й.

Михайло Білейчук

АМЕРИКАНСЬКІ ЖИДИ виявляють обурення тим, що президент Роналд Реґен відмовився відвідати Дахав, колишній екстермінаційний табір, де нацисти нищили жидів. Як відомо, президент Реґен в травні має відвідати Західню Німеччину, одначе він вже раніше заявив, що він не хоче критикувати німців за злочини Гітлера і його уряду, бо теперішній німецький уряд та нарід не є відповідальними за вчинки нацистів. Крім того, теперішня Німеччина є одним з найбільш льояльних союзників Америки в Західній Европі.

З глибоким смутком повідомляємо
Родину, Приятелів та Знайомих,
що в четвер, 21-го лютого 1985 р. відійшов з Волі
Всевишнього у Вічність, несподівано, на серцевий удар,
проживши 42 роки,
наш Найдорожчий
БАТЬКО, СИН, ВУЙКО, СЕСТРІНОК І БРАТАНОК

бл. п. д-р мед.

ЮРІЙ АЛЕКСАНДЕР ВІРСТЮК

ПОХОРОННІ ОБРЯДИ були відслужені 23-24-го лютого ц. р. в похоронному заведенні Бугая, а відтак з церкви Непорочного Зачаття дня 25-го лютого 1985 р. відправлено Тіло на кладовище Мт. Олівет, Дітройт, Миш.

Горем прибита Родина:
діти — НАТАЛІЯ, СТЕФАНІЯ та АЛЕКСАНДЕР
мама — СТЕФАНІЯ з ФЕДОРЧАКІВ ВІРСТЮК
сестра — ІРИНА МІТЧЕЛЬ з мужем ФЕЛІКСОМ і донею ЛІЗОЮ
стрийки:
АНТІН ВІРСТЮК з дружиною
ЛЮБОМИР ВІРСТЮК з родиною
тети:
ІВАННА ПЕТРИКЕВИЧ з родиною
ЛЕОНТИНА ГАЛЯЖЕНКО з мужем ГРИГОРІЄМ
ІРИНА МАЛИНОВСЬКА з донею МАРІЄЮ САВКА та мужем д-ром ЯРОСЛАВОМ та внуками: ХРИСТИНОЮ та АНДРІЄМ ЗАРИЦЬКИМИ
родина:
д-ра ЯРОСЛАВА ХЛОПЕЦЬКОГО з дружиною ЛЮБОЮ та дітьми
д-ра ІВАНА ГАЛИЦЬКОГО з дружиною ОКСАНОЮ та синами ОРЕСТОМ, АНДРІЄМ і НЕСТОРОМ і їхніми родинами
та ближча і дальша Родина в Америці, Канаді та Україні

В сороковий день була відправлена Служба Божа в церкві Непорочного Зачаття, 1-го квітня 1985 р., год. 8:30 ранку.

•

У світлу пам'ять нашого Найдорожчого Батька, Сина, Брата, Вуйка, Сестрінка і Братанка

бл. п. д-ра

ЮРІЯ АЛЕКСАНДРА ВІРСТЮКА

хочемо цією дорогою висловити найсердечнішу ПОДЯКУ

Преподобним і Всечесним Отцям — о. Ігуменові Б. Панчукові, ЧСВВ, о. Себастіянові Соболеві, ЧСВВ, о. Дмитрові Височанському ЧСВВ, о. Авраамові Мінерові ЧСВВ за відслуження похоронних відправ;

Дякуємо щиро Шкільним Товаришам за несення домовини, приятелеві п. Дмитрові Костинюкові за всі три дні співу при Панахидах і похороні.

Ми глибоко вдячні за чудові квіти, особливо Дітройтському УККА, Товариству Українських Лікарів та всім Кревним і Знайомим.

Сердечно дякуємо за всі Служби Божі ($900.00), пожертви: на парафіяльні школи ($500.00), на Гарвард ($60.00), на Патріярхат — Св. Софію ($340.00).

В заключенні, дякуємо всім Приятелям за співчуття особисті, листовні і телефонічні. Нехай Всевишній щедро обдарує Вас стократно за все добро, що Ви вчинили нам.

СТЕФАНІЯ ВІРСТЮК з Родиною

Ділимося сумною вісткою, що в Ню Йорку,
8-го квітня 1985 року відійшов від нас у Вічність
наш Найдорожчий
МУЖ, БАТЬКО І БРАТ

бл. п. інж.

БОГДАН СВЯТОСЛАВ МІШКО

Горем прибиті:
дружина — ОРИСЯ
син — БОГДАН
доні — РОМАННА І МОТРЯ
сестри:
ІРИНА ВОЄВІДКА з родиною в Австралії
ДАРІЯ КРАВЕЦЬ з чоловіком ЗЕНОНОМ
Ближча і дальша Родина

ПАРАСТАС — в середу, 10-го квітня 1985 р., о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні Walsh and La Bella and Son, 87-13 87th Street, Woodhaven, N.Y.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ в четвер, 11 квітня 1985 р., о год. 10-ій ранку з церкви Покров Божої Матері, 97-06 87-ма вулиця в Озон Парку, Н. Й. на український православний цвинтар св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

З глибоким сумом повідомляємо,
що 8-го квітня 1985 р. в Челтенгем, Па.
відійшла на Вічний Спочинок

бл. п.

ОЛЕНА ПЛЮЙКО

нар. в м. Глинське на Полтавщині.

ПАРАСТАС відслужено в середу, 10-го квітня 1985 р.

ПОХОРОН — у четвер, 11-го квітня 1985 р., год. 11-та ранку з церкви св. Володимира у Філядельфії, Па. на український православний цвинтар св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Горем прибиті:
син — БОРИС з дружиною ЛЯРИСОЮ і дітьми АНДРІЄМ, ОЛЕКСАНДРОМ і СТЕПАНОМ
зять — ІВАН ВОСКОБІЙНИК з донькою РОМОЮ-ОКСАНОЮ

У глибокому смутку повідомляємо Членство Пласту і все Українське Громадянство, що довголітній член нашого Куреня

св. п. пл. сен.

ІВАН КОСТЮК

упокоївся в Бозі 28-го березня 1985 року.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися 31-го березня і 1-го квітня 1985 р. у Трентоні, Н. Дж. і на українському православному цвинтарі св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

•

Опечаленій Дружині найсердечніші співчуття складають

3-ій Курінь УПС і 3-ій Курінь УСП „Лісові Чорти"

Ділимось з нашими Рідними, Приятелями й Знайомими болючою вісткою,
що в суботу, 23-го березня 1985 року, упокоїлась у Бозі на 77-му році
свого трудолюбивого життя
наша Найдорожча і Незабутня МАТИ, БАБУНЯ, ПРАБАБУНЯ

бл. п.

Марія з Мандзиків Мельник

вдова Покійного поета, письменника й педагога проф. МИКОЛИ МАТІЇВА-МЕЛЬНИКА.

ПОХОРОННІ ОБРЯДИ відбувались в днях 24, 25 і 26, березня 1985 в крипті Головчаків та в церкві Покрова Пресвятої Богородиці. Похоронено Покійну на Українському Католицькому цвинтарі св. апостолів Петра і Павла в Клівленді-Пармі, Огайо.

ЗАУПОКІЙНІ СВЯТІ ЛІТУРГІЇ будуть відправлені в українських церквах Клівленду, в обителі Отців Студитів у Римі і в Преображенській церкві в Тандер Бей, Онтаріо, Канада.

Опечалені:
дочки: СОФІЯ й ОЛЕНА
зяті: ТАРАС і КЕЛБІ
двоюрідний брат — о. крил. ЮЛІЯН ГАБРУСЕВИЧ
онуки:
ДАРІЙКА з чоловіком ТОМОЮ
НАТАЛКА з чоловіком ЮРКОМ
ЛІДА і КЕЛБІ, мол.
правнуки: ТОМИК, МИКОЛА й ВАСИЛЬКО
шваґрова — ОРИСЯ МЕЛЬНИК-ГЛАДКА
братанки — АНДРІЙ і ОСТАП МЕЛЬНИКИ
родина САДОВСЬКИХ і АНТОНОВИЧІВ в Клівленді
ближча й дальша Родина в Україні й на еміґрації

Пам'яті...

(Закінчення зі стор. 2)

укових Товариств ім. Шевченка та як професор Українського Вільного Університету і Ситон Голл університету.

Про його віддану і найбільш кваліфіковану працю на цих постах уже багато сказано і ще напевно скажуть інші. Ми в десяту річницю його смерти бажали б бодай кількома словами пригадати те, в чому проф. д-р Василь Стецюк був і, мабуть, назавжди залишиться справді незаступним. Мова про Курси українознавства на Союзівці, що їх започатковано після набуття цієї вакаційної оселі Українським Народним Союзом у 1950-их роках. Започатковано ці курси в 1954 році під проводом такого ж найбільш кваліфікованого нашого педагога, як св. п. проф. д-р Кость Кисілевський, на місце якого вже в наступному 1955 році прийшов проф. д-р Василь Стецюк, який очолював ці курси аж до своєї смерти в 1975 році, отже повних 20 років. Це, що проф. Стецюк, разом із другим ентузіястом цих курсів проф. Іваном Близнаком, довершували на тих чотиритижневих курсах кожного року із десятками курсантів, можна б вважати справжнім „чу-

Св. п. проф. Василь Стецюк

дом", як в інтелектуальному, так і в морально-виховному відношеннях. Саме в цьому вважаємо св. п. проф. д-ра В. Стецюка незаступним.

Багато дечого змінилося в світі і в нашій громаді за останніх десять років. Багато дечого змінилося і в тих ділянках, що в них був неперевершеним й незаступним св. п. проф. д-р Василь Стецюк. Таке бо єсть життя. Але незмінно світлою назавжди залишиться пам'ять про нього.

А.Д.

Фундація УВУ проголошує стипендії на 1985 рік

Щоб частинно допомогти вихованню наших молодих наукових і професійних сил Фундація УВУ із своїх постійних і одноразових стипендійних фондів в 1984 році виплатила 68 стипендій, студентам педагогії і студентам з Европи покрито прожитку: фінансувала Перший кобзарський курс в Европі. Для втікачів із Польщі фундація УВУ фінансувала курси англійської мови і українознавства в Санкт Ґеорґен, Австрія і в Мюнхені в УВУ.

Вже цього року на вдержання чотирьох курсів (українознавства і англійської мови) виплачено кілька тисяч долярів, як і рівнож виплачено кільканадцять стипендій.

На літній семестр 1985 фундація УВУ проголошує 30-ть стипендій.

1. Стипендійний Фонд Миколи і Марії Бойчуків: чотири стипендії для студентів чи дослідників на студії різних галузей української науки.

2. Стипендійний Фонд мгр Марії і св.п. д-ра Степана Гиків: одна стипендія на студії українського права чи суспільно-економічних наук.

3. Стипендійний Фонд Федора і св.п. Анни Олійник: одна стипендія для студента-дослідника історії України, зокрема вчителя в школах українознавства.

4. Стипендійний Фонд Катерини Коленяк: одна стипендія на педагогічні курси або курси українознавства.

5. Стипендійний Фонд Юліяна і Стефанії Монастирських: одна стипендія на студії українознавства.

6. Стипендійний Фонд Якова Шегрина: одна стипендія на педагогічні курси або курси українознавства для виховника в українських молодечих організаціях.

7. Стипендійний Фонд д-ра Романа і св.п. Марії Малащуків: одна стипендія на педагогічні курси для вчителя або виховника в „Рідній Школі", школі українознавства або в молодечих організаціях.

8. Стипендійний Фонд Василя Кухти: одна стипендія для студента історії України.

9 Стипендійний Фонд Миколи Поповича: одна стипендія для студента чи дослідника історії України, або українських поселень в Канаді.

10. Стипендійний Фонд ім. св.п. д-ра Михайла Сосновського: одна стипендія для студента, чи дослідника проблем сучасної України або української діяспори.

11. Стипендійний Фонд інж. Софії Гаєвської (зворотний): одна стипендія для студента чи дослідника сучасного стану України.

12. Стипендійний Фонд ім. св.п. Володимири Ценко: одна стипендія для студента чи дослідника проблем української родини в діяспорі.

13. Стипендійний Фонд ім. св.п. інж. Володимира і Романа Юрія Бакальців: одна стипендія на педагогічні курси або курси українознавства для виховника в українських молодечих організаціях.

14. Стипендійний Фонд ім св.п. д-ра Петра Богданського: одна стипендія на студії суспільно-економічних наук.

15. Стипендійний Фонд Павла Німця: одна стипендія на курси українознавства.

16. Стипендійний Фонд ім. св.п. проф. Константина Савчука: одна стипендія для студента чи дослідника історії України XX століття

17. Стипендійний Фонд ім. св.п. проф. Василя Стецюка: одна стипендія на студії української філології.

18. Стипендійний Фонд Українського Народного Союзу (УНС): одна стипендія для студента чи дослідника українського поселення в Америці.

19. Стипендійний Фонд Щаднично-позичкової спілки „Певність" в Чикаґо, Ілл.; одна стипендія на студії суспільно-економічних наук, зокрема економічної проблематики української діяспори.

20. Стипендійний Фонд Олександра Яроша: одна стипендія на курси українознавства.

21. Стипендійний Фонд ім. св.п. д-ра Володимира Савчака: одна стипендія на студії українознавства права.

22. Стипендійний Фонд ім. св.п. інж. Богдана і Евгенії Онуферків: дві стипендії на курси українознавства для учителів, виховників і теологів.

23. Стипендійний Фонд Михайла і Марії Іваськевичів: одна стипендія на студії українознавства (першенство для вихідців або нащадків підгаєччан).

24. Стипендійний Фонд інж. Івана і Надії Кравчуків: одна стипендія на студії чи досліди найновішої історії України, зокрема доби і людей УВО-ОУН-УПА.

25. Стипенідя в пошану д-ра Володимира Душника з нагоди 50-ліття його суспільно-громадської, політичної і журналістичної діяльности: одна стипендія на студії української проблематики в діяспорі, а передусім української еміграції в Америці.

26. Стипендійний Фонд Фундації Українського Вільного Університету: п'ять стипендій на різні програми УВУ, зокрема курси українознавства, для українських студентів з Польщі й інших країн, які тимчасово перебувають на терені Німеччини та Австрії.

Стипендії будуть призначені на основі фінансової потреби, академічних осягів і активности в національно-громадській праці. Стипендії призначені на оплату літніх семестрів на УВУ; на оплати спеціяльних програм, інтернату.

Літні семестри і три або чотиритижневі програми будуть відбуватися цього року між 1-им липнем і 31-им серпнем.

Подання на стипендії разом із знімкою, життєписом, посвідками академічних успіхів і громадської праці просимо висилати до кінця травня 1985 року на адресу Фундації: Ukrainian Free University Foundation, Inc., 203 Second Ave., New York, N. Y. 10003.

Концерт...

(Закінчення зі стор. 2)

недуги, що так від'ємно впливають на голос. Спів її і тони були цілісні, переконливі, хоч з дещо іншим забарвленням, як звичайно. „Знов час прийде", радше модуляційна пісня до слів Франка, випала теж бездоганно. „Вже день здається сивим" з музикою до поезії В. Симоненка і „Остання осінь" Б. Кравцева — це пісні, що своєю мистецькою побудовою і характером нагадують дещо речі Косенка та Барвінського. В них досить багато речитативного елементу і своєю фактурою вони більше сучасні. Останньою точкою першої частини була арія, чи радше аріозо з опери „Зоря", що про неї, покищо, нам нічого невідомо „Було високе чисте небо". Річ погідна приємна. Існують і більше дисонантні пісні Сосевицького, що їх він тут не представив.

Друга частина імпрези складалась виключно з оперових арій. Це не зовсім правильний підхід до укладу програми камерного концерту, де повинно бути не більше, як одна-дві оперові арії в цілому (більше їх можна співати на „біс"). Само собою, що виконати низку арій одну по одній — це теж не легке діло. Проте належить подивляти співачку, яка при навісній простуді, пройшла переможно і через другу частину концерту.

Першою була тут арія з опери „Наймичка" М. Вериківського. А далі йшли дві арії з опери „Назар Стодоля" (за Шевченком) К. Данькевича, що вдались співачці найкраще зі всенької програми. Опісля почули ми арію Дзвінки з опери „Довбуш" А. Рудницького. Це мусить бути хіба інша арія, що я чув у Львові, в 1930-их роках, у виконанні Марії Сокіл. Ота музично мені куди більш подобалася, як оця. Пригадую, що на перерві сказав я до проходячого Людкевича, що арія добра. На що його відповідь була: „Щоб така ціла опера була".

Закінчувала програму арія з „Гайдамаків" Ю. Мейтуса, яку співачка глибоко інтерпретувала. Оплесками викликали її слухачі знову перед себе і вона проспівала ще Людкевичеву прекрасну „Хтось мене ще пам'ятає" (але на концерт не прибули), чи пак „Тайну" (слова Олеся). Звеличники музики оплескували вдячно співачку і всі жаліли, що стільки вкладеної праці і труду в таку рідкісну імпрезу не здолали притягнути людей, щоб їх піднести на дусі.

Новий...

(Закінчення зі стор. 2)

кументів Гортіївської Мадярщини, що їх автор наводить у поясненні до тої картини, довідуємося, що тодішні русини — мадярофіли Бродій, Куртяк, Фенцик і інші були плаченими агентами Мадярщини і Польщі, а так зване Общество Духновича під проводом Фенцика було на це, щоб відогравати антинародну ролю і боротися проти української мови і культури. Андрій Бродій, автор наводить мав шпигунське прозвище „Бертолон" і отримав високі грошові дотації з Мадярщини і його фінансував польський консул в Ужгороді Мечислав Халупчинський.

Акція цієї останньої картини кінчається тим, що пробуджений народ виганяє зрадників і підносить на сцені портрет Олександра Духновича, під час коли учитель декламує:

...І з року в рік бескидський верховинець
Тут біля Тебе, любить постоять!
Колись „русин" — карпатський українець
Прийшов Тобі палкий поклін віддать...

„Драма життя Олександра Духновича" — варта, щоб її перевидати тут у вільному світі. Тим більше, коли сьогодні тут ведеться братній діялог між американськими русинами і українцями, ця праця буде добрим причинком до правдивого пізнання і зрозуміння процесу українського національного дозрівання на тому положеному за горами і найдовше відсталому клаптику української землі.

А світ...

(Закінчення зі стор. 2)

козацької могили, але назад уже не вернулися. Пізніше їх там знайшли неживих. Вони, обнявшися, померли голодною смертю на могилі своїх предків, хоробрих воїнів, які вмирали в обороні своєї батьківщини геройською смертю.

У Новогригоріївці, як і скрізь в Україні, в той час, були спеціяльні команди для збирання трупів, а також тих, хто був уже близько смерти. Їх вивозили у той самий яр, у який три роки тому скидали куркулів. Напівживих, забрали і Марфу з синами Миколою, Олександром та донями Ніною і Дунею. Всі вони до такої міри були виснажені, що вже не реагували, що з ними діється. Марфа якийсь час була непритомна, а як очуняла, то синів уже не було коло неї. Дівчатка лежали мертві з відкритими оченятами, а над ними кружляли чорні круки. Закрила доням очі, перехрестила, поцілувала.

— Прощайте, діточки мої... простіть... Схлипувала болісно, а сліз уже не було. Зібравши останні сили, вона лишила мертвих непохованих дочок і пошкандибала шукати ще живих синів.

Мати й сини вижили. Вони померли в Україні своєю смертю в останньому десятилітті. Одна третина цього великого, колись так багатого села, вимерла з голоду у 1932-1933 роках.

А світ, як мовчав, так і досі мовчить...

НА ЧЕСТЬ 40-ОЇ РІЧНИЦІ визволення Мадярщини від німецької окупації під час Другої світової війни, мадярський уряд оголосив амнестію в'язнів, які здійснили незначні злочини і були засуджені не більше, як на три роки. Ті злочинці, які відбувають кару за злочини проти держави, не підпадають під амнестію.

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

АНДРІЙ І. ПРОТЕНЮК, член УНС Відд. 161-го ім. св. Василія в Ембриджі, Па., помер на 64-му році життя. Нар. 27-го червня 1920 року в Маргрет, Па. Членом УНС став 1945 року. Залишив у смутку дружину Олену і 8-ох братів: Івана, Михайла, Павла, Йосифа, Юрія, Алберта, Едварда і Карла, та дві сестри Марію - Анну і Маргарету. Похорон відбувся 21-го грудня 1984 року на цвинтарі св. Вінцента в Лавтровб, Па.

Вічна Йому Пам'ять!
А. Джула, секр.

АННА РАПАВИЙ, член УНС Відд. 130-го ім. св. Володимира в Ню Йорку, Н.Й., померла в листопаді 1984 року на 74-му році життя. Нар. 9-го травня 1911 року в Баттлер, Па. Членом УНС стала 1953 року. Залишила у смутку синів Степана, Івана і Володимира з дружинами та п'ятьох внуків. Похорон відбувся 8-го листопада 1984 року на цвинтарі св. Реймонда на Бронксі, Н.Й.

Вічна Її Пам'ять!
Юрій Юрків, секр.

СТЕФАНІЯ СТЕРПАК, член УНС Відд. 450-го „Дністер" у Філядельфії, Па., померла 10-го листопада 1984 року на 70-му році життя. Нар. 22-го грудня 1913 року в селі Сердиця, Львів, Україна. Членом УНС стала 1967 року. Залишила у смутку мужа Івана. Похорон відбувся 16-го листопада 1984 року на цвинатарі св. Марії на Факс Чейсі у Філядельфії, Па.

Вічна Її Пам'ять!
Секретар.

АНТІН ФЛИСАК, член УНС Відд. 324-го Т-ва „Мир" у Філядельфії, Па., помер 11-го листопада 1984 року на 88-му році життя. Нар. 1896 року в Грималові, Україна. Членом УНС став 1938 року. Залишив у смутку сина Володимира і сестрінку Марію Богуцку з чоловіком. Похорон відбувся 15-го листопада 1984 року на цвинтарі св. Марії на Факс Чейсі у Філядельфії, Па.

Вічна Йому Пам'ять!
Секретар.

ІВАН РИПАЛОВСЬКИЙ, член УНС Відд. 456-го ім. Б. Хмельницького в Тіммінс, Онт., помер 11-го листопада 1984 року на 59-му році життя. Нар. 1925 року в Камінці Струмиловій, Україна. Членом УНС став 1967 року. Залишив у смутку дружину Альбіну і сина Івана. Похорон відбувся 14-го листопада 1984 року на місцевому цвинтарі в Тіммінсі, Онт.

Вічна Йому Пам'ять!
Секретар

ПАРАСКЕВІЯ СТЕФАНЮК, член УНС Відд. 175-го в Дітройті, Миш., померла 11-го листопада 1984 р. на 71-му році життя. Нар. 1913 року в селі Стінка, пов. Бучач, Україна. Членом УНС стала 1963 року. Залишила у смутку мужа Теодора, сина Богдана з дружиною двоє внуків та братанка. Похорон відбувся 15-го листопада 1984 року на цвинтарі св. Ядвіги в Дірборн, Миш.

Вічна Її Пам'ять!
Ярослав Базюк, секр.

ІРЕНА БАБІШ, член УНС Відд. 11-го ім. св. Михаїла у Джонставні, Па., померла 12-го листопада 1984 року на 63-му році життя. Нар. 19-го травня 1921 року в Джнставні, Па. Членом УНС стала 1942 року. Залишила у смутку дітей Льоретту, Івана і Розмарію. Похорон відбувся 16-го листопада 1984 року на цвинтарі Ґренд-в'ю в Джонставні, Па.

Вічна Її Пам'ять!
Секретар.

СОФІЯ МАЙКОВИЧ, член УНС Відд. 316-го Т-ва Укр. Нар. Дім в Рочестері, Н.Й., померла 27-го грудня 1984 року на 64-му році життя. Нар 1916 року в Рочестері. Залишила у смутку сина Петра, внука і сестру. Похорон відбувся 29-го грудня 1984 року на цвинтарі св. Гробу в Рочестері, Н.Й.

Вічна Її Пам'ять!
Управа.

МАРІЯ ШЕВЧЕНКО, член УНС Відд. 325-го Т-ва „Запорозька Січ" в Бруклині, Н.Й., померла 29-го грудня 1984 року на 72-му році життя. Нар. 5-го липня 1912 року. Членом УНС стала 1967 року. Залишила у смутку синів Роберта і Олександра. Похорон відбувся на цвинтарі св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н.Дж.

Вічна Її пам'ять!
Секретар

АННА ПРИХІДКО, член УНС Відд. 20-го в Гемтремку, Миш., померла 31-го грудня 1984 року на 89-му році життя. Нар. 25-го листопада 1895 року. Членом УНС стала 1918 року. Залишила у смутку невістку Марію, внуків Джералда і Роберта і внучку Патрицію. Похорон відбувся 3-го січня 1985 року на цвинтарі Мавнт Олівет в Дітройті, Миш.

Вічна Її пам'ять!
Р. Куропась, секр.

ЕВСТАХІЙ ФЛИС, член УНС Відд. 177-го С-ва „Любов" в Провіденс, Р. Ай., помер 31-го грудня 1984 року на 79-му році життя. Нар. 1905 року в Яворові, Західня Україна. Членом УНС став 1951 року. Залишив у смутку дружину Марію. Похорон відбувся 3-го січня 1985 року на цвинтарі св. Духа в Гемптонбургу, Н.Й.

Вічна Йому Пам'ять!
Іван Лаба, секр.

МИХАЙЛО РУДІМАН, мол. член УНС Відд. 382-го Т-ва Св. Тройці у Фреквіллі, Па., помер 31-го грудня 1984 року на 56-му році життя. Нар. в Ґілбертон, Па. Членом УНС став 1946 року. Залишив у смутку дружину Марію Анну, сина Михайла і дочку Карен. Похорон відбувся 3-го січня 1985 року на цвинтарі св. Амврозія у Скуплкілл Гейвен, Па.

Вічна Йому Пам'ять!
Секретар.